

วาทกรรม “สตรีทฟู้ด” ของภาครัฐประเทศสิงคโปร์¹
THE DISCOURSE ON “STREET FOOD” OF SINGAPORE
GOVERNMENT SECTOR

นันทกา สุธรรมประเสริฐ และ ธนสิน ชุตินทรานนท์

Nuntaka Suthamprasert and Thanasin Chutintaranond

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี ชั้น 7

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Prajadhipok-Rabhai Barni Building,
7th Floor, Phayathai Rd., Wangmai, Pathumwan, Bangkok, 10330

*Corresponding author Email: klanghow@yahoo.com

(Received: August 19, 2020; Revised: September 22, 2020;

Accepted: September 30, 2020)

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมสตรีทฟู้ดที่ภาครัฐของประเทศสิงคโปร์สร้างขึ้น โดยศึกษาจาก จากหนังสือเรื่อง From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000 โดยนายลีควนยู อดีตนายกรัฐมนตรี บทสุนทรพจน์เกี่ยวกับนโยบาย Clean and Green Singapore ที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ได้แก่ เว็บไซต์ www.nea.gov.sg และ www.nas.gov.sg และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีทฟู้ดที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐของประเทศสิงคโปร์

ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมสตรีทฟู้ดของภาครัฐแบ่งเป็น 3 ยุค คือ ยุคก่อนการพัฒนาเมือง ยุคแห่งการพัฒนาเมือง และยุคหลังการพัฒนาเมือง วาทกรรมสตรีทฟู้ดถูกให้ความหมายตามเป้าหมายการพัฒนาในแต่ละยุค อีกทั้งภาครัฐยังใช้วาทกรรมดังกล่าวในการสร้างความชอบธรรมเพื่อบริหารจัดการสตรีทฟู้ดภายใต้นโยบาย Clean and Green Singapore และ Racial Harmony

คำสำคัญ: สตรีทฟู้ดประเทศสิงคโปร์, วาทกรรมภาครัฐ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “วาทกรรมและระบบบริหารจัดการ “สตรีทฟู้ด” ในประเทศอาเซียน กรณีศึกษา ประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช อาเซียนคลัสเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This article aims to study the discourse on “street food” constructed by Singapore government sector. The texts which examined were: From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000 the memoirs of Lee Kuan Yew, speech scripts about Clean and Green Singapore Policy which displayed on the relevant state agency’s website namely www.nea.gov.sg and www.nas.gov.sg as well as the research upon street food conducted by Singapore Government Sector.

The result shows that the discourses on street food can be divided into three periods: pre-urbanisation, urbanisation, and post-urbanisation. Each period, the discourses, are defined as follow the development goal and used to legitimate the street food management under the Clean and Green Policy and Racial Harmony Policy.

Keywords: Singapore’s street food, Discourse of Government Sector

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศสิงคโปร์เป็นนครรัฐสมัยใหม่ มีเอกราชเป็นของตนเองเมื่อ ค.ศ.1965 ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นเกาะและมีขนาดเล็กที่สุดในภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตามประเทศสิงคโปร์ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลก และมีรายได้ประชากรต่อหัวสูงที่สุดเป็นอันดับสามของโลก นอกจากนี้สิงคโปร์ยังติดอันดับโลกในระดับสูงด้านการศึกษา การสาธารณสุข ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจตลอดจน “สตรีทฟู้ด” (street food)

สตรีทฟู้ดในที่นี้หมายถึง อาหารข้างทางที่ขายโดยแม่ค้าพ่อค้าหาบเร่แผงลอย (food hawker) ในพื้นที่สาธารณะ โดยในปี ค.ศ.2017 World Street Food Congress จัดลำดับให้สตรีทฟู้ดของสิงคโปร์ติด 13 อันดับจาก 50 อันดับแรกของโลก เช่นเดียวกับกับนิตยสาร Forbes จัดให้สตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์เป็นอันดับสองที่มีอาหารสตรีทฟู้ดที่ดีที่สุดในโลก นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ความพยายามในการจัดการสตรีทฟู้ดนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่สิงคโปร์ยังอยู่ภายใต้การปกครองของสหพันธรัฐมาเลเซีย แต่เริ่มเห็นผลภายหลังที่นายลีกวนยูเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลได้ประกาศ

แผนพัฒนาประเทศ “Clean and Green Singapore” บนพื้นฐานของการพัฒนาเมืองในด้าน สุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมของเมือง

การขายสตรีทฟู้ดในอดีต รัฐบาลสิงคโปร์มองว่าเป็นต้นเหตุของโรคระบาด ปัญหาสุขอนามัย สิ่งแวดล้อม และกีดขวางการจราจร อีกทั้งในเชิงเศรษฐกิจภาครัฐไม่ได้จัดเก็บภาษีผู้ค้าสตรีทฟู้ดอย่าง เป็นระบบทำให้รัฐสูญเสียรายได้ในส่วนนี้ จึงส่งผลให้เกิดกวาดล้างแผงลอยสตรีทฟู้ดที่ไม่ได้ขึ้น ทะเบียน แต่มาตรการดังกล่าวไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากมีผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการนี้หลาย กลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มผู้ค้าและผู้ซื้อ นอกจากนั้นแล้วยังส่งผลเสียต่อคะแนนนิยมของพรรคกิจประชา (PAP: People Action Party) ซึ่งนายลีควนยูเป็นผู้ก่อตั้งอีกด้วย อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการ สตรีทฟู้ดตามแผนพัฒนา Clean and Green Singapore ประสบความสำเร็จในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี

เมื่อกล่าวถึงระบบการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดซึ่งอยู่ภายใต้แผนพัฒนาประเทศของ สิงคโปร์ กล่าวได้ว่าเป็นผลพวงของวาทกรรมการพัฒนาจากโลกตะวันตกที่แยกประชาคมโลกตาม คุณลักษณะทางเศรษฐกิจและการเมืองออกเป็น 3 กลุ่ม คือประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลัง พัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา แนวคิดเรื่องการพัฒนาแบบตะวันตกดังกล่าวเป็นแนวทางการ พัฒนาโดยอาศัยทฤษฎีความทันสมัย (Modernisation Theory) ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงใน ประเทศตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในแถบ ยุโรปใช้แนวทางนี้ในการพัฒนาฟื้นฟูประเทศเป็นผลสำเร็จ แนวคิดการพัฒนาตามแบบดังกล่าวจึงได้ แพร่กระจายและถูกนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศอาณานิคม และประเทศที่เกิดใหม่หลังจากได้รับเอกราชในช่วงปี ค.ศ.1950-1960 เป็นต้นมา

ทฤษฎีความทันสมัยเป็นทฤษฎีที่มองสังคมเป็นวิวัฒนาการแบบเส้นตรง โดยแบ่งสังคมเป็น สังคมแบบดั้งเดิมและสังคมทันสมัย โดยให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอันที่จะ พัฒนาผู้คนไปสู่สังคมทันสมัย นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความคิดความเชื่อและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนา (บุษบา สุธีธร, 2549: 20-25) จากข้อเสนอของทฤษฎีความทันสมัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความหมายของ “การพัฒนา” ว่าการพัฒนาคือความทันสมัยใน แบบตะวันตก ซึ่ง Arturo Escobar (1988, อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560) วิจารณ์ว่า การนิยามความเป็น “ประเทศโลกที่สาม” “ประเทศด้อยพัฒนา” เป็นการสร้างเอกลักษณ์/ ตัวตน ของสิ่งที่เรียกว่า “ความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ” ขึ้น โดยใช้มาตรฐานและกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจ ของประเทศตะวันตกมาเป็นมาตรวัด เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ยินดีและยอมรับเอาสิ่งที่ดีกว่าจาก ประเทศที่พัฒนาแล้วมาใช้

จากหนังสือเรื่อง “From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000” ที่เขียนขึ้นจากความทรงจำของนายกรัฐมนตรีลีควนยู สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลสิงคโปร์ในสมัยนั้นมองประเทศของตนเองว่า เป็น “ประเทศโลกที่สาม” อันเป็นวาทกรรมที่ประเทศโลกตะวันตกได้สร้างขึ้นเพื่อจัดระเบียบโลกใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ดังนั้นการจะวางนโยบายและแนวทางการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ทัดเทียมอารยะประเทศ จึงต้องอาศัยชุดความรู้แบบตะวันตกมาใช้ น่าสนใจว่ารัฐบาลสิงคโปร์รับเอาวาทกรรม “ประเทศโลกที่สาม” และวาทกรรมการพัฒนา มาใช้ในการสร้างวาทกรรมชุดต่อไปเพื่อบริหารจัดการสตรีทฟู้ดในประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวาทกรรม “สตรีทฟู้ด” ที่ภาครัฐของประเทศสิงคโปร์สร้างขึ้น

นิยามศัพท์

1. สตรีทฟู้ด (street food) ในงานวิจัยนี้หมายถึง อาหารข้างทางที่ขายโดยแม่ค้าพ่อค้าหาบเร่แผงลอย (food hawker) ในพื้นที่สาธารณะของประเทศสิงคโปร์
2. วาทกรรม ในงานวิจัยนี้หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง (constitute) ความหมายให้กับสตรีทฟู้ดของภาครัฐประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ รัฐบาล และงานวิจัยที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐ

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อที่จะตอบโจทย์การวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ตามแนวทางของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2561: 492) คือการวิเคราะห์ตัวบทบนพื้นฐานความคิดที่ว่า ผู้มีอำนาจใช้ภาษาในการกำหนดความจริงและความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งความจริงและความหมายเหล่านั้นมีอำนาจนำไปสู่การกระทำที่ก่อให้เกิดผลบางอย่างตามมาเสมอ ในกรณีของระบบการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์ ผู้วิจัยเห็นว่ารัฐบาลหรือผู้มีอำนาจรับเอาวาทกรรมการพัฒนาและชุดความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จากประเทศตะวันตก ตลอดจนนำมาสร้างเป็นวาทกรรมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและวางแผนการจัดการสตรีทฟู้ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์วาทกรรมระบบบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) จากหนังสือเรื่อง From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000 นโยบาย Clean and Green Singapore ที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ได้แก่ เว็บไซต์ www.nea.gov.sg และ www.nas.gov.sg เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีทฟู้ด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มผู้ชายและกลุ่มผู้หญิง นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ Hawker Centre ในชุมชน China Town Hawker Centre Albert Hawker Centre ในการเก็บข้อมูลร่วมด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. แบบลรหัสการวิเคราะห์วาทกรรมจากตัวบท ตามหัวข้อดังนี้ 1) ชุดคำ 2) ความหมาย 3) ปฏิบัติการของวาทกรรม
2. แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชายและกลุ่มผู้หญิง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

“วาทกรรม” ในที่นี้หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง (constitute) ความหมายให้กับสตรีทฟู้ดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดในประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ รัฐบาล ผู้ค้า และผู้ซื้อ โดยผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์วาทกรรมการพัฒนาและสตรีทฟู้ด จะช่วยให้เราตระหนักถึงจุดยืน ความคิด ความเห็น ความเชื่อ และความหมายของการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ยิ่งไปกว่านั้นจะได้อธิบายให้เห็นถึงภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรมการพัฒนา ตลอดจนผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวาทกรรมนั้น โดยใช้กรอบการศึกษาตามแนวทางวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) ซึ่งสนใจมิติเชิงอำนาจในการกำหนดความหมายของชีวิตมนุษย์ และในขณะที่เดียวกันมนุษย์เองก็ย่อมมีอำนาจในการต่อสู้ต่อรองความหมายด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษา

จากการค้นคว้าข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของสตรีทฟู้ดในประเทศสิงคโปร์และนำมาจัดระบบพบว่า สถาบันสังคมโดยเฉพาะสถาบันการเมืองและภาครัฐมองสตรีทฟู้ดเป็น “วัตถุ” และกำหนดความหมายของสตรีทฟู้ดแตกต่างกันไปตามนโยบายการพัฒนาประเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ

ยุคก่อนการพัฒนาเมือง ยุคแห่งการพัฒนาเมือง และยุคหลังการพัฒนาเมืองวาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคก่อนการพัฒนาเมือง

1. วาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคแห่งการพัฒนาเมือง

บริบททางสังคมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงทศวรรษที่ 1950 ภายหลังจากสหพันธรัฐมาเลเซียซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต จึงส่งผลให้ประชาชนในประเทศสิงคโปร์ตกงานและประสบกับปัญหาความยากจนเป็นจำนวนมาก ประชาชนที่มีความรู้ต่ำจำเป็นต้องประกอบอาชีพกรรมกร (coolie) และหาบเร่ขายอาหารและเครื่องอุปโภคอื่นๆ เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้นทุนไม่สูงและไม่ต้องการทักษะความรู้มากนัก โดยผู้ค้าหาบเร่ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนอพยพมาจากมณฑลกว่างตุงทางตอนใต้ของจีน (Chua Beng Huat, 2015: 24, Ann Wee, 2017: 61-62) นอกจากนั้นเป็นชาวมลายู และชาวอินเดีย ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอาหารข้างทางหรือสตรีทฟู้ดจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้มีรายได้น้อย ทำให้การขายอาหารสตรีทฟู้ดขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดตั้ง Hawker Inquiry Commission ขึ้นใน ค.ศ.1950 เพื่อดูแลและควบคุมการจัดเก็บภาษีจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (hawker) ซึ่งจากการลงพื้นที่สำรวจผู้ค้าของหน่วยงานดังกล่าวพบว่า มีผู้ค้าขึ้นทะเบียนค้าขายหาบเร่แบบถูกต้องกฎหมายเพียงหนึ่งในสามของผู้ค้าทั้งหมด ทำให้รัฐไม่สามารถจัดเก็บรายได้อย่างที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ผลการสำรวจยังระบุว่า การขายสตรีทฟู้ดรวมทั้งการค้าข้างทางสร้างความรำคาญต่อสาธารณะจากการทิ้งขยะ ระบายน้ำเสียลงตามท้องถนนและแม่น้ำลำคลอง

...disorderly sprawl of hawkers, blocking up entire streets with a jumble of goods in defiance of all order and reason.

(Ghani, 2011)

การที่ภาครัฐสร้างวาทกรรมให้แก่ผู้ค้าหาบเร่ว่าเป็น “ความน่ารำคาญของสาธารณะ” “กลุ่มที่ไม่เคารพกฎกติกาของบ้านเมือง” ปฏิบัติการของวาทกรรมดังกล่าวคือรัฐบาลออกมาตรการปราบปราม จับกุม และยึดอุปกรณ์การค้าขายของผู้ค้าซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อยและไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือปัญหาคอร์ปชั่นและกลุ่มผู้มีอิทธิพลนอกระบบ หรือกลุ่มอั้งยี่ เนื่องจากผู้ค้านอกกฎหมายติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้สามารถขายของได้ต่อไป ผู้ค้าบางส่วนใช้การจ่ายค่าคุ้มครองให้แก่อั้งยี่ในพื้นที่ให้ขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาดังกล่าวกลายเป็นปัญหาแบบงูกินหางและไม่สามารถบริหารจัดการได้

2. วาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคแห่งการพัฒนาเมือง

ประเทศสิงคโปร์ในยุคแห่งการพัฒนาเมือง เมืองถูกเปลี่ยนสถานะของที่ดินจาก “ธรรมชาติ” สู่การลงทุนรูปแบบหนึ่ง เป็นการจัดระบบพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการทำให้กลายเป็นเมือง ในระบบทุนนิยมในฐานะเป็นพื้นที่กระทำ กล่าวคือ รัฐบาลพัฒนาพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ โดยการสร้างระบบการใช้สอยที่ดินประเภทต่าง ๆ เช่น การกำหนดย่านหรือเขตชุมชนที่พักอาศัย ย่านเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งส่งผลต่อการให้ความหมาย สตรีทฟู้ดของรัฐบาล

วาทกรรมสตรีทฟู้ดในยุคแห่งการพัฒนาเมืองปรากฏการต่อสู้ต่อรองกันระหว่าง วาทกรรมของภาครัฐที่มองว่า สตรีทฟู้ดเป็น “ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาเมือง” และวาทกรรมภาคประชาชนที่ให้ความหมายว่าสตรีทฟู้ดคือ “ปัญหาปากท้อง” กล่าวคือ ในปี ค.ศ.1959 พรรคกิจประชา นำโดยนายลีควนยู ขณะการเลือกตั้งเป็นผู้นำรัฐบาล และได้ประกาศนโยบาย Clean and Green Singapore ซึ่งเป็นวาทกรรมการพัฒนาที่กำกับการบริหารจัดการเพื่อทำให้กลายเป็นเมือง (urbanisation) ตามแบบตะวันตกหรือที่นายกรัฐมนตรีลีควนยูเรียกว่า “มาตรฐานประเทศโลกที่หนึ่ง” (First World Stands) เนื่องจากหนึ่งในตัวชี้วัดการพัฒนาตามทฤษฎีการทำให้ทันสมัยคือ “เมือง” (city) โดย ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2560: 212) เห็นว่า ความเป็นเมืองในวาทกรรมการพัฒนาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ เมืองเป็นตัวแทนของความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนั้นหากจะพัฒนาประเทศสิ่งแรกที่ต้องทำคือสร้างเมืองขึ้นมาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญ แล้วความเจริญดังกล่าวจึงจะขยายไปยังพื้นที่ชนบทอื่น ๆ

ในนโยบายพัฒนาประเทศของนายลีควนยู มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นโอเอซิสในอุษาคเนย์ (One arm of my strategy was to make Singapore into an oasis in Southeast Asia, Lee Kuan Yew, 2012: 199) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างภาวะทางสังคมที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว (Lee Kuan Yew, 1968) จากนโยบายดังกล่าวพบว่ารัฐบาลใช้วาทกรรมการพัฒนาการทำให้ทันสมัย ผ่านชุดความหมาย 4 ชุด คือ 1) เมืองต้องมีความสะอาด ซึ่งมีสองนัย คือ ปราศจากคอร์รัปชัน (keeping the government clean) และความสะอาดถูกสุขอนามัย 2) เมืองต้องมีความเป็นระเบียบ 3) สิ่งแวดล้อมที่ดี และ 4) สุขภาพดี

วาทกรรมความเป็นเมืองดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบของการปราศรัยของผู้มีอำนาจ เช่น นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยวาทกรรมดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมซึ่งผูกโยงความเป็นเมืองกับ

ความสะอาดและสุขภาพ เช่น ภูมิประเทศแบบร้อนชื้นทำให้เชื้อโรคเจริญเติบโตได้ง่าย การเพิ่มจำนวนขึ้นของสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด เช่น แมลงวัน หนู ยุง ฯลฯ และเหตุผลว่าการสร้างเมืองให้มีคุณลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างความแตกต่างในเชิงบวกให้แก่ภาพลักษณ์ของประเทศ กล่าวคือ เป็นเมืองที่น่าอยู่และมีสุขภาพที่ดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะช่วยดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้มาลงทุนในประเทศ อีกทั้งยังจะช่วยส่งเสริมธุรกิจภาคการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่ง ดังตัวอย่าง

“...Singapore is making serious efforts to attract tourism. Do you think anyone will want to come a place infested with flies and mosquitos and run the risk of cholera or dengue ...how can we attract foreign industry to base their operations in Singapore if their executives cannot live in reasonable comfort and healthy surrounding?”

(Text of speech by the Minister for Health, Mr. Chua Sian Chin, August 24, 1968)

รูปธรรมของนโยบาย Clean and Green Singapore คือ การพัฒนาที่ดินซึ่งกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นของรัฐทำให้ง่ายต่อการจัดสรร โดยรัฐบาลต้องการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม พื้นที่อาศัย และพื้นที่ทางธรรมชาติ แต่เนื่องจากความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ รัฐบาลจึงต้องปรับรูปแบบที่พักอาศัยจากแนวราบมาเป็นอาคารการเคหะ โดยมีหน่วยงาน (Housing and Development Board, HDB) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ส่วนภารกิจด้านสร้างสภาพแวดล้อมและสุขภาพที่ดี มีโครงการทำความสะอาดแหล่งน้ำและพื้นที่สาธารณะต่างๆ แต่กลับพบปัญหาคือ แผงขายสินค้าหาบเร่และสตรีที่ฟู้ดก๊าดวางอยู่ตามท้องถนนและทางเดินสาธารณะ ทำให้การทำมาค้าขายเป็นไปด้วยความยากลำบาก

จากการวิเคราะห์ต้นนโยบาย Clean and Green Singapore พบว่า เนื่องจากการจัดการสตรีที่ฟู้ดเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายพัฒนามนพื้นฐานความสะอาดและเป็นระเบียบ ดังนั้นจะพบวาทกรรมเกี่ยวกับสตรีที่ฟู้ดในลักษณะที่เป็นคู่ตรงข้ามกับชุกวาทกรรมความเป็นเมืองชุกวาทกรรมที่เป็นคู่ตรงข้ามของความเป็นเมืองคือ สลัม (urban slum) และความเป็นชนบทซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการไม่พัฒนา มีลักษณะแบบสังคมดั้งเดิม เช่น เป็นสังคมเกษตรกรรมที่ประกอบอาชีพเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ ความไร้ระเบียบ ผิดกฎหมาย ความสกปรก สิ่งรบกวนทั้งกลิ่นและเสียง ความไม่มี

มารยาท ซึ่งภาครัฐใช้วาทกรรมดังกล่าวเมื่อกล่าวถึงการขายอาหารและสินค้าของหาบเร่แผงลอย (hawker) ซึ่งถูกมองว่าเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาสิ่งแวดล้อมของเมืองยกตัวอย่างเช่น

“...Cooked food on the pavement and street. Litter and dirt, the stench of rotting food, clutter and obstruction turned many parts of the city into slums. ...I looked across the Padang from my office window at the City Hall to see several cows grazing on the esplanade! A few days later a lawyer driving on the main road just outside the city hit a cow and died. The Indian cowherds were bringing their cows into the city to graze on the roadside and on the esplanade itself. I called a meeting of public health officers and spelt out an action plan to solve this problem.”

(Lee Kuan Yew, 2012: 200-201)

ตัวอย่างวาทกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจใช้วาทกรรมการพัฒนาเมืองในการจัดการ การเลี้ยงสัตว์ของประชาชน เนื่องจากการทำปศุสัตว์เป็นสัญลักษณ์ของสังคมเกษตรกรรมอันเป็น ลักษณะของสังคมดั้งเดิม เมื่อมาอยู่ในพื้นที่เมืองการเลี้ยงสัตว์จึงต้องถูกจัดระเบียบเสียใหม่โดยการ ออกกฎหมายห้ามเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เมือง บทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามทางการจะส่งสัตว์ที่ยึดได้ไปโรง ฆ่าสัตว์และเอาเนื้อบริจาคให้บ้านสวัสดิการสังคม การบริหารจัดการด้วยปฏิบัติการทางวาทกรรมดัง กล่าวทำให้เกษตรกรทั้งหมดต้องย้ายพื้นที่การทำปศุสัตว์ออกจากเมืองภายในระยะเวลาไม่ถึงหนึ่งปี

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบวาทกรรมชุดสุขอนามัย (hygienic discourse) ซึ่งเชื่อมโยงกับวาท กรรมความเป็นเมืองในชุดความสะอาด จากตัวบทสุนทรพจน์ได้กล่าวถึงพื้นที่ในเขตเมืองยังมีหาบเร่ แผงลอย (hawker) ทั้งที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหารขายอยู่ตามท้องถนนกีดขวางการจราจร เช่น เดียวกับบริเวณ Tekka Market หรือ Little India ในปัจจุบัน ซึ่งเดิมเป็นตลาดสดของชุมชนที่ขาย เนื้อสัตว์และพืชผัก โดยในตัวบทระบุว่าผู้ค้าได้ฆ่าและเนื้อสัตว์ต่างทิ้งเศษ ซาก และเลือดสัตว์ลงในแม่น้ำลำคลอง การทิ้งขยะจากการปรุงและขายอาหารบนถนนและแม่น้ำลำคลองส่งผลให้เกิด แม่น้ำเน่าเสีย จำนวนหนู แมลงวัน และยุงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมาคือเกิดโรคระบาด เช่น ท้องร่วง และไทฟอยด์ ดังตัวอย่าง

“...hawking activities and their suspect hygiene practices were linked with cholera and typhoid outbreaks as well as the increase in the numbers of pests, vermin and insects like flies and mosquitoes.”

“...all street hawkers plying their wares and slaughtering chickens ...everything went down, from the blood, feathers, and everything...”

(Goh Chin Tong, former head of the Hawkers Department, NEA,
อ้างอิงใน Ghani, เรื่องเดียวกัน: 4)

รัฐบาลได้ให้ความหมายลักษณะนิสัยดั้งเดิมและพฤติกรรมของกลุ่มผู้ค้าสตรีทฟู้ดและหาบเร่แผงลอยดังกล่าวข้างต้น ว่าเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาที่ได้วางไว้ อีกทั้งยังเป็นสัญญาณแห่งความล้มเหลวในเชิงการเมือง การบริหาร เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ (Chua Sian Chin, 1968) จึงพยายามหาวิธีการเพื่อกำจัดหาบเร่แผงลอยให้หมดไปจากท้องถนน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Hawker Inquiry Commission ปี ค.ศ.1950 (อ้างอิงใน Ghani, เรื่องเดียวกัน: 2) ความว่า

...There is undeniably a disposition among officials to regard the hawker as a public nuisance to be removed from the street.

การนิยามความหมายให้กับการค้าขายสตรีทฟู้ดว่าเป็น “ปัญหาอุปสรรคการพัฒนาและต้องจัดระเบียบ” ส่งผลให้นายลีกวนยูสั่งตั้งกระทรวงสิ่งแวดล้อม (National Environment Agency, NEA) ขึ้นเพื่อจัดการปัญหาที่ขัดขวางการดำเนินนโยบายที่ตั้งไว้ หน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงนี้ คือ หน่วยต่อต้านมลพิษ (Anti-Pollution Unit) และในปี ค.ศ.1974 ได้ตั้งหน่วยเฉพาะกิจกำกับดูแลหาบเร่แผงลอย (Hawkers Department Special Squad) เพื่อจัดการปัญหาผู้ค้าหาบเร่แผงลอยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 18 เดือน

การจัดการปัญหาผู้ค้าสตรีทฟู้ดและหาบเร่ด้วยการปราบปรามก่อให้เกิดผลกระทบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสองกลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้ค้าและกลุ่มผู้ซื้อ จากการศึกษาพบว่าวาทกรรมที่ทั้งสองกลุ่มนี้ใช้ในการต่อรองกับการบริหารจัดการของภาครัฐคือวาทกรรมชุดเศรษฐกิจดังชุดคำต่อไปนี้

วาทกรรมผู้ชาย	วาทกรรมผู้ชาย
คนจน (low-income migrant)	แหล่งอาหาร (food source)
ไม่มีงานทำ (unemployed)	อาหารราคาถูกลง (affordable price)
แหล่งรายได้ (income)	ความสะดวกสบาย (convenience)

เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับบริบททางสังคมในขณะนั้นพบว่า ภายหลังจากที่ประเทศสิงคโปร์ถูกขับออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียทำให้ประชาชนที่การศึกษาน้อยไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ จึงหันมายึดอาชีพขายสตรีทฟู้ดและหาบของขายซึ่งเป็นอาชีพสุจริตตั้งที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ในขณะที่วาทกรรมของกลุ่มผู้ชายคือ เป็นแหล่งอาหารราคาถูก เนื่องจากกลุ่มผู้ชายส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือและเป็นแรงงานอพยพ ทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อยกว่าผู้มีการศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีนที่ตั้งรกรากอยู่ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 และกลุ่มเปอรานากัน (Peranakan)² สตรีทฟู้ดจึงเป็นแหล่งอาหารที่แรงงานเหล่านั้นสามารถหาซื้อได้ อีกทั้งยังซื้อหาได้สะดวกสบายเนื่องจากสตรีทฟู้ดกระจายตัวอยู่ทั่วถนนทุกสาย เมื่อรัฐเข้ามาจัดระเบียบด้วยการปราบปรามจึงทำให้ผู้ชายต้องใช้การติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐ และยอมจ่ายค่าคุ้มครองให้กลุ่มอิทธิพลเพื่อให้สามารถขายของได้ต่อไป ส่วนกลุ่มผู้ชายก็เสียแหล่งอาหารราคาถูก หรือต้องคอยระมัดระวังว่าจะเกิดเหตุการณ์ “แมวไล่จับหนู” ที่เจ้าหน้าที่รัฐไล่กวาดผู้ค้า

“Hawker food, it’s cheap and delicious, it’s easy to find food you want”

“When I saw inspector I must eat quickly, or not I got hurt too.”

“My father sold soy milk, he must pay to gangster for living.”

(ผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชน China Town³ , สัมภาษณ์ 13 ก.ค.2561)

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาประเทศภายใต้วาทกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัดที่สำคัญอีกตัวหนึ่งคือตัวเลขความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค สำหรับเศรษฐกิจในระดับมหภาครัฐบาลสิงคโปร์พยายามดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาทำธุรกิจในประเทศ ควบคู่ไป

² กลุ่มลูกหลานชาวจีนเลือดผสมที่ถือกำเนิดและอาศัยอยู่ ณ ดินแดนคาบสมุทรมลายู-อินโดนีเซีย ประกอบด้วยเมืองมะละกา และเมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และหมู่เกาะชาวประเทศอินโดนีเซีย มาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15

³ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่อนุญาตให้เปิดเผยชื่อ

กับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนที่ประสบกับปัญหาไม่มีงานทำโดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษา
น้อย ในปี ค.ศ.1960 นายลีควนยู จึงมีโครงการ “Meet the People” เพื่อรับฟังปัญหาและความ
ต้องการของประชาชน นายลีควนยูและสมาชิกในรัฐบาลพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะแบบงูกิน
หาง กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีงานทำและเมื่อหันไปประกอบอาชีพขายของหาบเร่และสตรี
ทฟู้ดก็ถูกภาครัฐปราบปราม ปัญหาคอร์รัปชัน และกลุ่มอิทธิพลนอกกฎหมายตามมา

นอกจากนี้ยังพบปัญหาว่า ลูกจ้างที่เข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่มีแหล่ง
อาหาร รัฐบาลจึงแก้ปัญหาด้วยการให้ผู้ค้าสตรีทฟู้ดที่ขึ้นทะเบียนแล้วไปขายอาหารในโรงงาน แต่
พื้นที่ในการขายอาหารก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ขายอาหารที่มีจำนวนมากกว่า ในขณะที่เดียวกัน
แรงงานตามสถานที่ก่อสร้างแหล่งที่พักอาศัยก็ประสบปัญหาไม่มีอาหารรับประทาน เนื่องจากภาครัฐ
กวดขันการค้าสตรีทฟู้ดแบบหาบเร่ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน ทำให้แหล่งอาหารราคาถูกของพวกเขาหายไป

สำหรับมิติด้านการเมือง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ซื้อและผู้ค้า กลุ่มคนเหล่านี้
นี้เป็นคะแนนเสียงของพรรคกิจประชา ซึ่งภายหลังที่รัฐบาลประกาศนโยบายปราบปรามผู้ค้าสตรี
ทฟู้ดและหาบเร่แผงลอย จึงทำให้มีประชาชนไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมากเนื่องจากส่งผลต่อวิถีชีวิต
และความเป็นอยู่ของพวกเขา ทำให้รัฐบาลต้องหาวิธีการบริหารจัดการรูปแบบใหม่

ภายใต้แผนพัฒนาประเทศให้ทันสมัยของประเทศสิงคโปร์ตามประเทศตะวันตก ที่เน้นการ
พัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ดังนั้นชุดวาทกรรมที่มีผลต่อการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดจึงเป็นวาทกรรม
เศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลพิจารณาว่าการค้าข้างทางและสตรีทฟู้ดเป็นการขับภาวะการว่างงานของ
ประชาชน และสามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายในระดับครัวเรือนได้ รัฐบาลจึงจัดตั้งหน่วยงาน
ขึ้นมาจัดการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะ โดยให้ทำงานประสานกันระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและ
กระทรวงสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการสร้างพื้นที่ขายอาหารชั่วคราวให้แก่ผู้ค้า เพื่อช่วยให้ผู้ค้าสตรีทฟู้
ดมีที่ทำกินในระหว่างที่ยังมีการก่อสร้างอยู่ โดยให้ผู้ค้าขึ้นทะเบียนเป็นผู้ค้าอย่างถูกกฎหมายแล้ว
จึงให้ไปขายอาหารให้กับคนงานก่อสร้างตามพื้นที่ต่างๆ อันเป็นการลดอัตราการว่างงาน สร้างรายได้
ได้ รักษาแหล่งอาหารราคาถูกไว้ให้ผู้ซื้อรายได้น้อยได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดีจากปัญหาความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ ที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์ต้องแยกตัวออก
จากสหพันธรัฐมาเลเซียในปี ค.ศ.1965 และนายลีควนยูสถาปนาประเทศในบริบทสังคมแบบพหุ
วัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นสังคมที่มีประชากรหลากหลายทางชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน ได้แก่ จีน จีนเชื้อ
สายมาลายู (Peranakan) มาลายู และอินเดียที่อพยพย้ายถิ่นมาตั้งรกรากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่
2 เมื่อการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยแล้วเสร็จ และรัฐบาลจึงมีนโยบายจัดสรรที่อยู่อาศัยตามระบบ

โควต้าประชากรตามชาติพันธุ์ โดยให้ชุมชนเคหะแต่ละชุมชนต้องมีสัดส่วนประชากรผู้อยู่อาศัยแต่ละเชื้อชาติในสัดส่วนที่เท่ากัน และในแต่ละอาคารแต่ละชุมชนจะต้องมีประชากรทุกชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน (Diana Chee, สัมภาษณ์ 6 ส.ค.2561) ซึ่งส่งผลให้ต้องการบริหารจัดการการขายสตรีทฟู้ดตามไปด้วย คือ ผู้ขายจะต้องย้ายแหล่งขายอาหารใหม่ตามที่รัฐกำหนด ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงปรากฏการต่อรองระหว่างวาทกรรมความเท่าเทียมระหว่างชาติพันธุ์ของภาครัฐกับวาทกรรมเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ค้าขึ้น โดยผู้ค้าใช้ชุดความหมายเรื่องราวได้และลูกค้าประจำที่ต้องสูญเสียไปหากต้องย้ายไปขายอาหารที่พื้นที่อื่น ดังตัวอย่าง

“...a lot of them (vendors) had their own customers and if you put them far away then they would say, ‘I’ lose my clientele because of the government.”

(Daniel Wang, former NEA Director-General of Public Health,
อ้างใน Ghani, เรื่องเดิม: 9)

รัฐบาลได้แก้ปัญหาด้วยการจัดสรรพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชนโดยร่วมทุนร่วมกับเอกชน เพื่อสร้างศูนย์อาหารของชุมชนขึ้น (Food Hawker Centre) พร้อมระบบสาธารณูปโภค เช่น ระบบน้ำประปา ระบบไฟ ท่อน้ำทิ้ง และการจัดเก็บขยะ เพื่อให้ผู้ค้าสามารถขายอาหารในพื้นที่ที่ตนเองพักอาศัย ไม่ต้องเดินทางและขนย้ายอุปกรณ์ทำกินไปยังชุมชนอื่น โดยรัฐจัดเก็บค่าเช่าแผงขายอาหารเป็นรายเดือนและค่าธรรมเนียมรายปี

กระทรวงสิ่งแวดล้อมได้วางนโยบายให้ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ค้าต้องเข้ารับการอบรมเรื่องสุขอนามัยและความสะอาดเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ผู้ค้าจะต้องถูกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน Hawker Division ประเมินความสะอาดและสุขลักษณะทุกๆ 6 เดือน โดยการประเมินจะให้เกรด A B และ C หากพบว่าร้านใดความสะอาดไม่ได้มาตรฐาน จะถูกลดชั้นและลงโทษไม่ให้ขายอาหารเป็นเวลาสองสัปดาห์ (Kai Jing พ่อค้าขายอาหารใน China Town, สัมภาษณ์ 10 พ.ค.2561) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องความสะอาดและสุขอนามัยขึ้นอีกครั้งตามวาทกรรมความเป็นเมืองที่ต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัญหาการว่างงานและแหล่งอาหารราคาถูกของประชาชนจะได้รับการแก้ไขแล้ว ปัญหาที่ภาครัฐยังไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขได้คือ เรื่องความหลากหลายของประเภทอาหารในศูนย์อาหาร เนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดสรรโควต้าตามประเภทของอาหารได้ เนื่องจากผู้

ค้าที่อยู่ในพื้นที่ต่างมีทักษะในการทำอาหารที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ในศูนย์อาหารอาจมีร้านขายอาหารชนิดเดียวกันอยู่หลายร้าน นอกจากนี้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการเลือกแผงขายอาหาร รัฐจึงใช้วิธีการให้ผู้ค้าจับสลากเลือกแผงขายอาหาร ทำให้เป็นไปได้ว่าแผงขายอาหารชนิดเดียวกันจะอยู่ติดกัน ซึ่งหลังจากจับสลากแล้วผู้ค้าไม่สามารถเปลี่ยนหรือย้ายแผงอาหารได้ ในระยะแรกจึงเกิดปัญหาการเรียกลูกค้าให้เข้าร้านตนเองและเกิดการทะเลาะเบาะแว้งขึ้น เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ภาครัฐจึงต้องใช้มาตรการทางกฎหมายห้ามผู้ค้าแต่ละร้านเรียกลูกค้าเข้าร้านตนเอง หากพบเห็นการกระทำดังกล่าวร้านค้าจะต้องเสียเงินค่าปรับ (แม่ค้าขาย Yong Tau Fu⁴ ที่ Albert Food Centre, สัมภาษณ์ 14 ก.ค. 2561)

3. วาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคหลังการพัฒนาเมือง

วาทกรรมสตรีทฟู้ดในยุคหลังการพัฒนาเมืองถูกเปลี่ยนความหมายจากเชิงเศรษฐกิจ ที่เป็นเรื่องของปากท้องและความเป็นอยู่ของประชาชนมาเป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในช่วงทศวรรษที่ 1990 ประเทศสิงคโปร์กลายเป็นนครรัฐที่มีความทันสมัย สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องตามนโยบาย Clean and Green Singapore การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหลังจากนั้นจึงมุ่งเป้าไปที่การท่องเที่ยวเป็นหลัก อย่่างไรก็ดีเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ.1997 วิกฤติโรคระบาด และภัยการก่อการร้ายในช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 ทำให้รัฐบาลต้องชะลอนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนไว้ก่อน แล้วจึงกลับมาดำเนินนโยบายอีกครั้งในปี ค.ศ.2006

นโยบายการท่องเที่ยวเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในปี ค.ศ.2008 โดยรัฐบาลอนุมัติให้ก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นหลายแห่ง เช่น Universal Studio Singapore เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.2011 ศูนย์การค้าและคาสิโน Marina Bay Sand และสวนกลางเมือง Garden by the Bay ในปี ค.ศ.2012 และ Hawker Centre และสตรีทฟู้ดที่ขายในชุมชนต่างๆ ได้กลายเป็นแหล่งอาหารของนักท่องเที่ยว จากการสำรวจวาทกรรมสตรีทฟู้ดที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ สตรีทฟู้ดสิงคโปร์ ถูกให้ความหมายว่าเป็นหนึ่งในสวรรค์ของสตรีทฟู้ดในทวีปเอเชีย

วาทกรรมสตรีทฟู้ดสิงคโปร์ถูกทำให้เด่นชัดขึ้นอีกครั้งในปี ค.ศ. 2016 “มิชลินไกด์” (Michelin Guide) หนังสือคู่มือนำชิมอาหารระดับโลก ได้ตีพิมพ์ Michelin Guide Singapore หรือคู่มือชิมอาหารของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่ 6 ของในทวีปเอเชีย และในปี 2017 สตรีท

⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่อนุญาตให้เปิดเผยชื่อ

ฟู้ดสิงคโปร์ยังได้รับการจัดอันดับจากนิตยสาร Forbes ให้เป็นสตรีทฟู้ดระดับโลก ด้วยชื่อเสียงและมาตรฐานการชิมอาหารของสื่อระดับโลกจึงทำให้สตรีทฟู้ดของสิงคโปร์กลายเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวและผู้ชื่นชอบอาหาร จากการสำรวจหนังสือแนะนำเที่ยวสิงคโปร์ เช่น Lonely Planet และเว็บไซต์การท่องเที่ยวระดับโลก เช่น www.tripadvisor.com พบว่า สื่อเหล่านี้ใช้วาทกรรมสตรีทฟู้ดในความหมายว่า “สวรรค์ของนักกิน” “สวรรค์ของคนรักสตรีทฟู้ด” แสดงให้เห็นว่าวาทกรรมสตรีทฟู้ดได้ถูกยกระดับให้เป็นวาทกรรมหลักเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

ประจักษ์พยานที่ชัดเจนอีกอย่างหนึ่งคือ สุนทรพจน์ของนายลีเซียนลุง นายกรัฐมนตรี ในวันชาติสิงคโปร์ 9 ส.ค.2561 ที่กล่าวว่า รัฐบาลได้ยื่นเรื่องเพื่อให้องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) พิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยให้เหตุผลว่าสตรีทฟู้ดสิงคโปร์นั้นสะท้อนวัฒนธรรมอาหารของสิงคโปร์ที่มีความ “เป็นชุมชน” ซึ่งเป็น “อัตลักษณ์” ของความเป็นสิงคโปร์ สอดคล้องกับเนื้อหาความในเว็บไซต์ของกระทรวงสิ่งแวดล้อม ในส่วนของ Hawker Centre Division ที่มีหน้าที่ดูแลบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศ ได้ใช้ข้อความที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลพยายามสร้างวาทกรรมชุดใหม่ให้กับสตรีทฟู้ดและศูนย์อาหารด้วยการสร้างความหมายให้เป็น “ห้องอาหารของชุมชน” (community dining room) ตามวาทกรรมความเป็นชาติแบบพหุวัฒนธรรมที่ นายลีควนยู สร้างขึ้นในยุคการพัฒนาเมือง

การสร้างวาทกรรมสตรีทฟู้ดให้มีความหมายเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นการพยายามสร้างอัตลักษณ์แบบใหม่ให้กับประเทศสิงคโปร์ โดยการให้ความหมายว่าศูนย์อาหารเป็นพื้นที่สาธารณะชนิดใหม่ในสังคม ที่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม ชุมชน และวัฒนธรรม (civic-space) มากกว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัว (private space) หรืออีกนัยหนึ่งคือศูนย์อาหารกลายเป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ (sign-space) เพื่อให้การรับประทานอาหารเป็นมากกว่าการรับประทานอาหารแต่เป็นการบริโภคสัญลักษณ์แทน กล่าวคือ เป็นการบริโภคเพื่อความหมาย เช่น การรับประทานอาหารเพื่อความสุขภาพ เพื่อความตื่นตาตื่นใจ เพื่อเอกลักษณ์ หรือวิถีชีวิตแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างวาทกรรมดังกล่าวมีเป้าหมายคือ เพื่อให้นักท่องเที่ยวบริโภคความหมายที่ถูกผูกโยงกับความเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมมากกว่าประชาชนสิงคโปร์เอง

อย่างไรก็ตามเมื่อพื้นที่ชุมชนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาที่ตามมาคือผู้พักอาศัยรู้สึกว่าการถูกรุกล้ำเป็นส่วนตัว ยกตัวอย่างเช่นพื้นที่ China Town ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแหล่งอาหารจีน ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวเข้าไปรับประทานอาหารในพื้นที่ชุมชน เดินชมวัดพระธาตุเขี้ยวแก้วที่อยู่ติดกันกับอาคารเคหะชุมชนชาวจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่

สมาชิกในชุมชนที่นั่งพักผ่อนและทำกิจกรรม เช่น เล่นหมากรุก ออกกำลังกาย อยู่ชั้นล่างของอาคาร จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้พักอาศัยรู้สึกที่ตนเองถูกรุกล้ำพื้นที่พักผ่อน และไม่สะดวกใจเมื่อมีนักท่องเที่ยวมานั่งดื่มเหล้า หรือสูบบุหรี่อยู่ข้าง ๆ และบางครั้งต้องต่อคิวรอซื้ออาหารนาน เพราะนักท่องเที่ยวมาซื้ออาหารร้านเดียวกัน แต่ข้อดีคือทำให้คนในชุมชนของเขามีรายได้เพิ่มขึ้น (ผู้อาศัยเคหะชุมชน China Town, อ่างแล้ว) เช่นเดียวกับกับผู้พักอาศัยในชุมชนเคหะ Albert Centre ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับวัดเจ้าแม่กวนอิมพันมือ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศสิงคโปร์ ผู้พักอาศัยเห็นว่า การท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับร้านอาหารในชุมชนและเศรษฐกิจของประเทศ แต่เขาก็ต้องเสียพื้นที่ส่วนตัวให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ที่นั่งรับประทานอาหารไม่พอ เพราะที่นั่งบางส่วนมีนักท่องเที่ยวนั่งอยู่และมักจะไม่นั่งร่วมโต๊ะด้วย (ผู้พักอาศัยเคหะชุมชน Albert Centre , สัมภาษณ์ 13 ก.ค.2561)

ในส่วนของผู้ค้าสตรีทฟู้ด ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้ค้าส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะผู้ค้าในชุมชน China Town ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นในระยะเวลานี้คือ “ผู้สืบทอด” ในเชิงทฤษฎีด้านวัฒนธรรมศึกษา อธิบายว่า วัฒนธรรมต่าง ๆ จะสามารถอยู่รอดได้หากมีการผลิตซ้ำ (reproduce) แม้ว่ารัฐบาลจะสร้างวาทกรรมวัฒนธรรมอาหารสิงคโปร์ หรือความเป็นชุมชนให้กับสตรีทฟู้ด แต่หากไม่มีผู้สืบทอดแล้ววัฒนธรรมสตรีทฟู้ดจะสามารถดำเนินต่อไปได้หรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยพบปัญหาผู้สืบทอดจากกรณีร้านขายกล้วยทอดชื่อดัง (Lim Kee Banana Fritters) ที่ศูนย์อาหาร Maxwell ซึ่งเป็นร้านที่หนังสือคู่มือและเว็บไซต์แนะนำการท่องเที่ยวต้องกล่าวถึง ประกาศเลิกกิจการในเดือนตุลาคมที่จะถึงนี้ ด้วยเหตุผลว่าไม่มีผู้สืบทอดการทำกล้วยทอด โดยเจ้าของร้านกล่าวว่า เขาได้พยายามสอนให้น้องชายทำกล้วยทอดให้ออกมาตามแบบต้นตำรับมาเป็นระยะเวลาเกือบสองปี แต่ผลที่ได้ก็ยังไม่พอใจ ซึ่งเขาเห็นว่าหากจะให้คนอื่นสืบทอดต่อไปก็เกรงว่าจะทำให้เสียชื่อเสียงที่สั่งสมมา (www.ohhappybear.com/2018/06/04/10-best-eats-in-singapore, เข้าถึงวันที่ 5 ก.ค.2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระบบการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเภทสิงคโปร์มีความสัมพันธ์กับการให้ความหมายสตรีทฟู้ด ซึ่งความหมายดังกล่าวนำไปสู่การบริหารจัดการด้วยวิธีการที่ต่างกันไปตามการสร้างวาทกรรมของผู้มีอำนาจ หากวาทกรรมของกลุ่มผู้มีอำนาจน้อยสอดคล้องกับวาทกรรมหลัก ก็มีแนวโน้มว่าการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการจะสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

อภิปรายผล

วาทกรรมสตรีทฟู้ดถูกกำหนดขึ้นโดยภาครัฐ โดยใช้สถาบันต่างๆ ในสังคมเป็นกลไกปฏิบัติการ กล่าวคือ เมื่อรัฐกำหนดวาทกรรมสตรีทฟู้ด รัฐก็สถาปนาสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ขึ้นมาทำหน้าที่ในการกำหนดความหมายและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละยุค

ในยุคก่อนการพัฒนาเมือง “สตรีทฟู้ด” ถูกกำหนดให้เป็น “ความน่ารำคาญสาธารณะ” ส่วนผู้ค้าสตรีทฟู้ดถูกกำหนดให้เป็น “กลุ่มที่ไม่เคารพกติกาของบ้านเมือง” ปฏิบัติการดังกล่าวเป็นปฏิบัติการเพื่อแบ่งแยก (dividing practice) ซึ่ง เป็นการใช้อำนาจในการบริหาร ควบคุม และกำหนดสตรีทฟู้ด โดยแยกกลุ่มผู้ค้าที่ปฏิบัติตามกฎและไม่ปฏิบัติตามกฎที่รัฐตราขึ้นด้วยการขึ้นทะเบียนผู้ค้า อีกทั้งการแบ่งแยกยังตามมาด้วยการกีดกัน (exclusion) กลุ่มที่ไม่ขึ้นทะเบียนด้วยการบังคับให้เลิกขายหรือยึดอุปกรณ์ค้าขาย ทั้งนี้การแบ่งแยกและการกีดกันนั้นเป็นไปตามอำนาจความรู้อัน ได้แก่ กฎหมาย วิทยาศาสตร์ และศาสตร์ด้านการแพทย์ ที่กำหนดระเบียบ ความสะอาด และสุขอนามัย ตลอดจนสร้างเกณฑ์ในการตรวจสอบ รวมถึงการทำให้ผู้ค้าสตรีทฟู้ดปฏิบัติตาม

กลไกที่รัฐบาลสร้างขึ้นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการสตรีทฟู้ดคือ การทำให้กลายเป็นสถาบัน (institutionalisation) อันเป็นการทำให้การพัฒนากลายสภาพขึ้นเป็นสถาบัน หน่วยงาน ที่มีอำนาจในการกำหนดและตัดสิน (judge) การกระทำตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ค้าสตรีทฟู้ด เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับวาทกรรมการพัฒนา กล่าวคือ รัฐได้จัดตั้งกระทรวง และกรมกองขึ้นใหม่ ให้อำนาจเพื่อทำหน้าที่กำกับการบริหารและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ ตลอดจนกำหนดให้ทุกหน่วยงานต่างดำเนินนโยบายไปในทิศทางเดียวกันเพื่อทำให้วาทกรรมสตรีทฟู้ดที่ภาครัฐกำหนดมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

อีกกลไกหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพคือกลไกการควบคุม (control) และการประเมิน (evaluation) อันได้แก่ การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานความสะอาด ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องทำการประเมินความสะอาดของแผงขายสตรีทฟู้ด และกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนผ่าน “กฎหมาย” โดยจะถูกนำมาบังคับใช้เพื่อกำกับให้ผู้ค้าสตรีทฟู้ดได้ปฏิบัติตาม ในขณะที่เดียวกันกฎหมายได้ต่อยอดวาทกรรมหลักของรัฐให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้น ซึ่งความแข็งแกร่งนี้ทำให้นโยบาย Clean and Green Singapore สามารถดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในยุคก่อนการพัฒนาเมือง วาทกรรมสตรีทฟู้ดไม่ได้เข้าควบคุมครอบงำสังคมไปเสียทั้งหมด กล่าวคือ ยังมีกลุ่มผู้ค้าที่ต่อรองกับอำนาจรัฐด้วยการตัดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อไม่ให้ตนเองถูกตรวจสอบหรือสามารถผ่านการตรวจสอบของ Hawker Inquiry Commission อีกทั้งยัง

ใช้ผู้มีอำนาจนอกระบบ คือ กลุ่มอั้งยี่ ด้วยการจ่ายค่าคุ้มครองเพื่อให้จัดการกับอำนาจรัฐ แสดงให้เห็นว่าผู้ค้ามิได้ตกอยู่ในฐานะจำยอม (passive agency) เสมอไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่ผู้ค้าสามารถเป็นผู้กระทำการ (conscious agency) ต่อรองกับอำนาจรัฐได้ มาจากการมีอยู่ของกลุ่มอำนาจนอกระบบและการคอร์รัปชันในแวดวงราชการ ซึ่งภายหลังเมื่อภาครัฐได้จัดการกับอำนาจนอกระบบดังกล่าว ปฏิบัติการแห่งวาทกรรมสตรีทฟู้ดจึงเข้าไปกำหนดและครอบงำประชาชนได้อย่างเต็มที่

ในยุคการพัฒนาเมือง เมื่อรัฐกวาดล้างกลุ่มอำนาจนอกระบบและจัดการปัญหาคอร์รัปชันได้แล้ว รัฐใช้อำนาจกำหนดความหมายสตรีทฟู้ดและปฏิบัติการทางวาทกรรมอย่างเข้มข้นและแยบคายมากขึ้น โดยรัฐได้ใช้สถาบันต่างๆ ที่สถาปนาขึ้นมาและใช้ชุดความรู้ต่างๆ กำกับพฤติกรรมของผู้ค้า เช่น ความรู้เรื่องความสะอาด สุขอนามัย โรคระบาดที่มากับมลพิษต่างๆ ซึ่งมากับการขายสตรีทฟู้ด ดังจะเห็นได้จากในการสมัครเป็นผู้ค้าสตรีทฟู้ดจะต้องเข้ารับการอบรมทุกปี เป็นกลไกการติดตั้งความรู้และสร้างความชอบธรรมให้กับวาทกรรมการพัฒนาและชุดความหมายที่ภาครัฐสร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเป็นระเบียบ ความสะอาด สุขภาวะ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นชุดความหมายที่รัฐใช้ในการพัฒนาให้กลายเป็นเมือง เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ค้ายอมรับวาทกรรมอย่างเต็มใจ

ปฏิบัติการของวาทกรรมสตรีทฟู้ดของภาครัฐแยบยลมากขึ้นในยุคหลังพัฒนาเมือง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดความหมายให้สตรีทฟู้ดเป็นสวรรค์ของนักกิน ทำให้พื้นที่ที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของคนสิงคโปร์กลายเป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยว ประชาชนไม่ว่าจะเป็นผู้ค้าหรือผู้บริโภคต่างยอมตามเหตุผลการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศที่ให้ประชาชนยอมรับรับว่า Hawker Centre เป็นพื้นที่ของเมือง (civic-space) มากกว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัว (private space) นั้นหมายถึง ประชาชนต้องยอมเสียสละพื้นที่ส่วนตัวให้นักท่องเที่ยวในฐานะที่พวกเขาเป็นพลเมืองสิงคโปร์เพื่อที่จะช่วยให้รายได้ของประเทศสูงขึ้น ถึงแม้ว่าผู้อยู่อาศัยในย่านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น China Town และ Bencoolen Street จะรู้สึกที่ไม่สะดวกใจที่ต้องแบ่งพื้นที่ชีวิตของตนเองให้กับนักท่องเที่ยว แต่ก็ยอมรับว่านักท่องเที่ยวเป็นผู้ที่ช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นกว่าเดิม อาจกล่าวได้ว่ารัฐได้ใช้อำนาจในการฟอกขาววาทกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้มีความชอบธรรมที่จะทำให้ประชาชนยินยอมพร้อมตามการใช้ชีวิตของตนตามที่รัฐกำหนด

ยิ่งไปกว่านั้น วาทกรรมความเป็นชาติแบบพหุวัฒนธรรมที่ถูกรัฐสร้างขึ้นจากนโยบาย Racial Harmony ก็ถูกนำมาใช้สร้างความหมายให้กับสตรีทฟู้ดด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการสร้างวาทกรรมสตรีทฟู้ดให้มีความหมายเชิงวัฒนธรรมว่าเป็น “ห้องอาหารของชุมชน” (community dining room) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ ธีรยุทธ บุญมี (2551: 192) เรียกว่า กระบวนการสร้างอธิการ

(subjectification) คือ กระบวนการทำให้มนุษย์กลายเป็นประธานที่อยู่ภายใต้กำหนดของอำนาจรัฐ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ซับซ้อนกว่าเดิม กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ทั้งส่งเสริมและหลกกลวง บังคับให้ประชาชนเชื่ออย่างสนิทใจว่า ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเชื่อ ในที่นี้คือการที่รัฐลงให้ประชาชนเชื่อว่า ความเป็นชาติแบบพหุวัฒนธรรมของสิงคโปร์นั้นเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย เพราะประชาชนทั้งหมดล้วนแต่เป็นชาวสิงคโปร์ อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน แม้ว่าจะมีชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันหลากหลายแต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนตามชื่อนโยบายที่ว่า Racial Harmony

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีกลไกการตรวจตาและติดตามการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากรัฐบาลและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวอย่างเข้มงวด ดังจะเห็นได้ว่างานวิจัยที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่มีงานเรื่องใดเลยที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลซึ่งเป็นข้อจำกัดของงานวิจัยชิ้นนี้ นอกจากนี้ประชาชนไม่ได้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากเท่าที่ควร ดังนั้นการเก็บข้อมูลในพื้นที่โดยไม่มีเครือข่ายทางวิชาการหรือไม่ได้ขออนุญาตจากทางภาครัฐอย่างเป็นทางการจะทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ยาก หรือหากได้รับอนุญาตจากภาครัฐแล้วก็อาจจะไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากภาครัฐจะจัดหาแหล่งข้อมูลและผู้ให้สัมภาษณ์มาให้

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

การจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่หลายกลุ่ม การสร้างวาทกรรมและการให้ความหมายสตรีทฟู้ดจึงแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่ม แต่จะเห็นได้ว่าวาทกรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ผู้ขาย และผู้ซื้อ ต่างนิยามความหมายในกรอบของเศรษฐกิจเป็นหลัก เนื่องจากบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่ประสบกับภาวะเดียวกันคือวิกฤติเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามสิ่งที่รัฐบาลนายลีควนยูทำคือ กำหนดแนวทางการบริหารจัดการบนพื้นฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ดังนั้นหากจะนำวิธีการบริหารจัดการตามแบบที่ภาครัฐสิงคโปร์ทำ ผู้มีอำนาจของไทยควรเริ่มต้นโดยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้สื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา เพื่อให้การแก้ปัญหาเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย เช่น ให้ผู้ค้าได้มีที่ทำกิน ผู้ซื้อได้มีแหล่งอาหารราคาถูก แรงงานมีงานทำ ในขณะที่รัฐบาลก็สามารถพัฒนาเมืองตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้ และยังสามารถ

แก้ไขปัญห เศรษฐกิจระดับครัวเรือนได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าระบบการบริหารจัดการของประเทศสิงคโปร์จะประสบความสำเร็จ แต่ยังพบปัญหาการสืบทอดวัฒนธรรมสตรีทฟู้ดที่อาจเกิดในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันค่านิยมการประกอบอาชีพของคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มจะเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneur) มากกว่า ดังนั้นหากประเทศไทยจะยังคงดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism) จึงควรวางแผนนโยบายเพื่อสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการหน้าใหม่ที่ต้องการทำธุรกิจอาหารให้สืบทอดวัฒนธรรมสตรีทฟู้ดที่มีอยู่เดิมซึ่งเป็นเสน่ห์ของสตรีทฟู้ดของไทย ตลอดจนผู้ประกอบการที่มีอยู่เดิม โดยรัฐร่วมกับเอกชนจัดหาพื้นที่ขายและสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา พื้นที่ซักรีดและทิ้งขยะให้กับผู้ประกอบการได้ใช้ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกสุขอนามัยโดยไม่ทิ้งเสน่ห์ของสตรีทฟู้ดไทยไป

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2560). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม: อินทนิล.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). *วาทกรรมการพัฒนา อำนาจ ความรู้ ความจริง และความ เป็นอื่น*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

ธีรยุทธ์ บุญมี. (2551). *มิเชล พูโกต์*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

นฤมล นิราทร. (2560). *การบริหารจัดการการค้าข้างทาง (Street Vending) ในประเทศไทย: สถานการณ์และทิศทางนโยบายที่ควรจะเป็น*. กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

บุษบา สุธีธร. (2549). *ทฤษฎีการพัฒนา ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสารกับการพัฒนา*. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Ann Wee. (2017). *A Tiger Remembers: The Way We Were in Singapore*. Singapore: Ridge Books.

Chua Beng Huat. (2015). Taking the Street out of Street food, in Lilly Kong and Vineeta Sinha (Editors). *Food, Foodways and Foodscapes: Culture, Community and Consumption in Post-Colonial Singapore*. Singapore: World Scientific.

Diana Chee, สัมภาษณ์ 6 ส.ค.2561.

Ghani, Azhar. (2011). *A Recipe for Success: How Singapore Hawker Centres Came to be*. Institute of Policy Studies. IPS Update.

Kai Jing, สัมภาษณ์ 10 พ.ค.2561.

Lee Kuan Yew. (2012). *From Third World to First: the Singapore Story, 1965-2000: memoirs of Lee Kuan Yew*. Singapore: Marshall Cavendish Editions: Strait Times Press.

Ohhappybear. (2561). *Where to Eat in Singapore*. เข้าถึงได้จาก <https://www.ohhappybear.com/2018/06/04/10-best-eats-in-singapore>, เข้าถึงวันที่ 5 ก.ค.2561.

ข้อมูลสุนทรพจน์

1. Chua Sian Chin. (1968). Speech at the Inauguration of the “Keep Singapore Clean” Campaign Committee at the Secretariat of the Singapore Conference Hall, August 24, 1968. เข้าถึงจาก <http://www.nas.gov.sg/archivesonline/data/pdfdoc/csc19680824002.pdf>. สืบค้นวันที่ 11 พ.ค.2561.
2. Lee Kuan Yew. (1968). Speech the Prime Minister Inaugurating the “Keep Singapore Clean” Campaign. 1 October 1968. เข้าถึงจาก <http://www.nas.gov.sg/archivesonline/data/pdfdoc/lky19681001.pdf>. สืบค้นวันที่ 11 พ.ค.2561.
3. Chua Sian Chin. (1969). Speech at the Inauguration Meeting of the “Keep Singapore Clean” Campaign Committee at the Secretariat of the Singapore Conference Hall, August 30, 1969. เข้าถึงจาก <http://www.nas.gov.sg/archivesonline/data/pdfdoc/PressR19690830a.pdf>. สืบค้นวันที่ 11 พ.ค.2561.

ข้อมูลบุคคล

1. กลุ่มผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชน China Town, สัมภาษณ์ 13 ก.ค.2561.
2. แม่ค้าขาย Yong Tau Fu ที่ Albert Food Centre, สัมภาษณ์ 14 ก.ค. 2561.